

Weekblad voor Fiscaal Recht, Bitcoin; juridische en fiscale aspecten in beeld

[Klik hier om het document te openen in een browser venster](#)

Vindplaats:	WFR 2015/329	Bijgewerkt tot:	03-03-2015
Auteur:	Mr. M. Zeegers ^[1]		

Bitcoin; juridische en fiscale aspecten in beeld

Verslag van de debatmiddag over Bitcoins van het Zuidas Instituut voor Financieel recht en Ondernemingsrecht, gehouden op 20 november 2014 te Amsterdam

1 Inleiding

Op donderdag 20 november 2014 organiseerde het Zuidas Instituut voor Financieel recht en Ondernemingsrecht (ZIFO) op de Vrije Universiteit (VU) te Amsterdam een debatmiddag over het fenomeen Bitcoin. Tijdens deze bijeenkomst stonden de juridische en fiscale aspecten van Bitcoin centraal. Na de opening van dagvoorzitter Redmar Wolf^[2] werden de aanwezigen aan de hand genomen tijdens een bevlogen — doch voor velen zeer noodzakelijke — introductie van het begrip Bitcoin. Hierna kwamen vertegenwoordigers van verschillende expertises aan het woord om de invloed en de gevolgen van de Bitcoin op bepaalde vakgebieden te duiden.

De middag werd afgesloten met een aantal stellingen waarbij het de beurt was aan de aanwezigen om te debatteren over de invloeden van de Bitcoin. Dit verslag bevat een korte weergave van de debatmiddag.

2 Introductie van Bitcoin door Jacob Boersma

De middag wordt geopend door Jacob Boersma, senior consultant bij Innopay.^[3] Ondanks de beperkte tijd lukt het Boersma om een gedegen introductie van het begrip Bitcoin te geven. Aan de hand van een aantal pakkende nieuwsberichten en feiten omtrent Bitcoin wordt duidelijk dat we te maken hebben met een buitengewoon innovatief, volatiel en ongrijpbaar beestje.

De kern van Boersma's verhaal draait om de vraag wat Bitcoins nu eigenlijk zijn. Een goede vraag die mensen normaal gesproken proberen te beantwoorden door Bitcoins te vergelijken met iets anders. Is het geld? Is het een valuta? Is het een betaalsysteem? Of is het toch iets anders en vooral helemaal nieuw?

Boersma waagt zich niet aan een specifieke kwalificatie. Dit is iets waar we meer van dit soort avonden mee zouden kunnen vullen. Hij benoemt wel de specifieke kenmerken van Bitcoin. Bitcoin is Open Source. Dit houdt in dat het ontwerp van de Bitcoin openbaar is, niemand is eigenaar of beheerder en iedereen kan eraan meedoen. Daarnaast is Bitcoin gedecentraliseerd. Dit betekent dat de munt wordt gemaakt, verhandeld en gecontroleerd door Bitcoin-gebruikers zelf en niet door een centrale autoriteit zoals bij gewoon geld.

Het vervolg van het verhaal van Boersma wordt wat technisch, maar niet minder interessant, wanneer Boersma de vergelijking trekt tussen het bankensysteem, en hoe Bitcoin nu eigenlijk werkt. Eerst de bank: Boersma legt uit dat het banksysteem niet meer is dan één grote spreadsheet die als het ware een grootboek is van alle wereldwijde transacties. Hierin wordt simpelweg voor iedereen bijgehouden wie wat aan wie overmaakt. Wij hebben een — al dan niet terecht — collectief vertrouwen in deze banken en dit systeem.

Het Bitcoin-systeem is hier niet mee te vergelijken. Een Bitcoin is niets meer dan een uniek adres, gekoppeld aan een geheime code. Boersma drukt ons op het hart dat niemand, maar dan ook echt niemand deze codes kent of kan kennen. Wanneer je in het bezit bent van een zogenaamde "Wallet"^[4] zijn de Bitcoins daarin niets meer dan adressen waar jij de code van hebt.

Een interessant onderwerp komt ter sprake wanneer Boersma begint over de Blockchain. Interessant omdat — door mij in ieder geval — van nature de vergelijking wordt gemaakt tussen Bitcoins en geld. De zogenoemde Blockchain bevat de boekhouding van de Bitcoin. Hierin zijn alle transacties en alle adressen opgeslagen. Ondanks dat dit systeem compleet anoniem is, zijn (nagenoeg) alle transacties traceerbaar. Sterker nog, op basis van dit systeem geef je bij de aankoop van een pizza via thuisbezorgd.nl^[5] in feite je anonimiteit op. De pizzabezorger zou jou (met heel veel moeite) terug kunnen volgen tot het ontstaan van die Bitcoin. Hier is sprake van een uniek onderscheid van geld en in mijn ogen naast alle voor de hand liggende risico's ook een grote kans op bijvoorbeeld het gebied van fraudebestrijding, zwart geld etc. Met een biljet van 50 euro kun je immers nooit zien wat voor criminele activiteiten ermee uitgespookt zijn, met een Bitcoin is dit kinderlijk eenvoudig.

De rest van het technische verhaal laat ik voor wat het is. Boersma sluit zijn pakkende betoog af met de kansen en de toekomst van Bitcoin. Hij schetst tal van voordelen zoals de snelheid en kostenbesparing van betalingen. Daarnaast zou het fenomeen Blockchain ook gebruikt kunnen worden voor bijvoorbeeld patenten en eigendom van aandelen. Zoals Boersma het omschrijft zitten we met de Bitcoin nog op het punt vergelijkbaar met het begin van het internet. Hiermee komt hij meteen ook bij de grootste uitdaging van Bitcoin: de technologie gaat enerzijds zo ontzettend snel, de regelgeving kan dit onmogelijk bijhouden. Hierdoor zitten de markt, de banken, de toezichthouder en de wetgever allen in een Deadlock op elkaar te wachten. Laat al deze spelers nu net allemaal deze avond aan het woord komen.

3Pim Rank^[6] over civielrechtelijke en toezichtrechtelijke aspecten van de Bitcoin

Met civilist Rank hebben we meteen een marktspeler, of in ieder geval een civielrechtelijke vertegenwoordiger daarvan, te pakken die benadrukt dat de Bitcoin niets is binnen het civiel recht. Hij geeft aan dat waar Boersma zeker was van de kwalificatie, de kansen en de bedreigingen van de Bitcoin, hij alleen maar vragen heeft. Deze vragen wil Rank stellen vanuit het huidige “framework”, zoals een waar jurist betaamt. Deze vragen draaien met name om de kwalificatie van de Bitcoin: wat is het?

Rank gooit meteen de knuppel in het hoenderhok door de enige uitspraak die in Nederland is geweest inzake de Bitcoin (zonder op dat moment nog te weten dat de raadvrouw van een van de partijen in deze zaak een aanwezige is in de zaal) aan te halen.^[7] Hierin is door de rechtbank bepaald dat de Bitcoin niet kwalificeert als geld, maar als ruilmiddel.^[8] De rechtbank sluit zich hierbij aan bij de Minister van Financiën die bij de beantwoording van Kamervragen dit standpunt heeft ingenomen.^[9] Het betoog van de eiser dat de Bitcoin “gangbaar geld” is in de zin van art. 6:112 BW wordt niet gevolgd.

In mijn ogen is dit een verkeerde uitspraak geweest. Dat Bitcoin niet is te kwalificeren als geld binnen Ranks huidige “framework” is begrijpelijk aangezien dit framework niet is ingesteld op de Bitcoin, zoals Boersma eerder heeft gemeld. Dit maakt de Bitcoin nog geen ruilmiddel. Het kenmerkende onderscheid tussen ruilmiddelen (zoals goud) en geld is in mijn ogen dat geld gebruikt en ruilmiddel verbruikt kunnen worden. Nu de Bitcoin niet verbruikt kan worden, kan dit in mijn ogen niet kwalificeren als een ruilmiddel.

Rank vervolgt met het behandelen van de vraag hoe de Bitcoin dan past binnen het huidige civielrechtelijke systeem van het Burgerlijk Wetboek. Er volgen veel opties, maar een antwoord komt er niet. Op de vraag of het BW dan maar aangepast moet worden is Rank duidelijk en komt meteen zijn persoonlijke mening naar voren: Bitcoins zouden volgens hem aangemerkt moeten worden als geld.

4De toezichthouder aan het woord: De Nederlandsche Bank

De volgende spreker is Mirjam Plooi van de Nederlandsche Bank. Na een introductie van de algemene rol en werkzaamheden van de Nederlandsche Bank, gaat ze in op Bitcoin. Interessant, omdat een van de belangrijkste kenmerken van de Bitcoin ten opzichte van geld is dat de Bitcoin niet wordt gereguleerd en gecontroleerd door een instantie als de Nederlandsche Bank.

Plooi weet te melden dat de Nederlandsche Bank op basis van een eigen onderzoek heeft geconcludeerd dat

Bitcoin een interessant idee is, maar geen bruikbaar alternatief voor huidig geld en/of het betaalsysteem.^[10] Dit kan volgens haar veranderen zodra de Bitcoin echt groot wordt en het invloed krijgt op het traditionele financiële systeem. Dit roept meteen op tot reacties onder de aanwezigen omtrent de vraag hoe de Nederlandsche Bank de Bitcoin dan wil reguleren, met name vanwege het Open Source systeem en het gedecentraliseerde karakter van de Bitcoin. Het antwoord moet ze ons helaas schuldig blijven.

Vervolgens gaat Plooi in op de drie traditionele functies van geld — ruilmiddel, oppotmiddel en rekeneenheid — en dan met name waarom de Bitcoin niet zou slagen om deze drie functies te vervullen in de ogen van de Nederlandsche Bank. De aanleiding voor dit oordeel van de Nederlandsche Bank is volgens Plooi de extreme volatiliteit, het relatief lage niveau van veiligheid en gebruiksgemak en de beperkte acceptatie van de Bitcoin. Laat Boersma nu net eerder op de middag de veiligheid en het gebruiksgemak van de Bitcoin hebben benadrukt. De beperkte acceptatie is juist door het gebruiksgemak — omwisselplatforms — ondervangen.

Dat de Bitcoin op het moment een slechte rekeneenheid is vanwege de extreme volatiliteit^[11] is wel een gegeven. Dit blijkt met name uit de wijze waarop bijvoorbeeld Microsoft en ook Thuisbezorgd betalingen met Bitcoins hebben geaccepteerd. In december 2014 pakte Microsoft groot uit met het nieuws dat er apps, games en video's gekocht konden worden met Bitcoins.^[12] In werkelijkheid worden Bitcoins op het moment van betaling omgewisseld in Dollars of Euro's en wordt daarmee je Microsoft account opgewaardeerd. Thuisbezorgd gaat een stap verder en drukt de prijzen niet eens uit in Bitcoin, maar in Euro's. Microsoft en Thuisbezorgd doen dit allebei vanwege het grote risico op koersschommelingen van de Bitcoin.

In mijn ogen moet de vraag omtrent Bitcoin niet zozeer zijn: is Bitcoin geld of kan Bitcoin de huidige functies van geld vervullen, maar moet er op een hoger niveau bekeken worden of de oorspronkelijke functies van geld nog wel de functies van geld zijn van een betaalmiddel in de hedendaagse digitale economie.

5De fiscale aspecten van Bitcoin

Het is tijd voor — in ieder geval in mijn ogen — de interessantste beschouwing op het gebied van de Bitcoin. Namelijk, hoe moet dit fenomeen fiscaal behandeld en gekwalificeerd worden?

Marnix Veldhuijzen gaat van start en behandelt de Inkomstenbelastingimplicaties van de Bitcoin. Hierna nemen Esteban van Goor en Roger van de Berg het over om de Bitcoin aspecten op het gebied van de omzetbelasting te behandelen.

5.1 Inkomstenbelasting

Veldhuijzen^[13] gaat van start met het kenmerkende onderscheid op het gebied van vermogen in de inkomstenbelasting; houd je de Bitcoin als privévermogen (investeringsvermogen) of houd je de Bitcoin als ondernemer? In geval van een box 3 etikettering wordt er geheven over 4 procent van de werkelijke waarde ("fair market value") van de Bitcoins op 1 januari van elk jaar. Veldhuijzen stelt direct de scherpe vraag hoe deze "fair market value" van Bitcoins berekend moet worden. Er is namelijk (nog) geen fair market voor Bitcoins.

Hoe zit het als de Bitcoins worden geëtiketteerd als ondernemingsvermogen? In dat geval wordt er progressief geheven in box 1 tot een percentage van 52 procent. Dit roept bij Veldhuijzen nog meer vragen op. Stel je wordt betaald in Bitcoins als ondernemer, betaal je dan belasting over de koerswinst? Bovendien, de kans is heel groot dat je als ondernemer niets doet met die Bitcoins. Is het dan wel ondernemingsvermogen aangezien duurzaam overtollig geld zo niet gekwalificeerd kan worden? De voor de hand liggende vraag die dan wederom opkomt, is: is de Bitcoin wel geld?

Veldhuijzen neemt de afslag waar de Bitcoins wél als ondernemingsvermogen aangemerkt dienen te worden. Wat zijn hiervan de gevolgen? Om te beginnen is de Bitcoin, in ieder geval volgens de wet, geen geld. Als het geen geld is, dan is het iets anders en valt er dus iets te waarderen. Veldhuijzen betoogt dat de Bitcoin niet per se voorraad voor de ondernemer is, maar dit doorgaans wel zal zijn. Mooi! De winst op Bitcoins kan zodoende oneindig uitgesteld worden. Nog een voordeel: stel je hebt twee Bitcoins, op één kan er heel veel winst gemaakt worden, op één weinig. Je mag zelf kiezen welke je verkoopt; ook mooi! Zelfs het ijzeren voorraadstelsel zou

toegepast kunnen worden. De voorgaande (voor de fiscus onwenselijke) overwegingen zullen er volgens Veldhuijzen toe leiden dat de Belastingdienst de Bitcoin als geld zal gaan behandelen. Ondertussen wachten wij geduldig af.

Niet alleen de waardering van Bitcoins als ondernemingsvermogen roept veel vragen op, ook de ontvangst van Bitcoins als zakelijke betaling is omgeven door onduidelijkheden. Zo lang de Bitcoin immers niet als geld valt aan te merken, is de ontvangst van Bitcoins als betaling dus geen betaling in geld. Is het een betaling in natura? Is het ruilhandel? Tot slot, wat als de Bitcoins het ondernemersvermogen verlaten, tegen welke waarde gebeurt dit? Veldhuijzen is terug bij af en stelt de vraag wat de werkelijke marktwaarde van de Bitcoin is.

Al met al lijkt Veldhuijzen met het opwerpen van deze problemen de fiscus de verantwoordelijkheid te geven om de Bitcoins als geld aan te merken. Gelukkig sluit hij positief af met enkele voordelige aspecten van de Bitcoin op het gebied van de inkomstenbelasting. Dat er winst kan worden gemaakt op Bitcoins is duidelijk. Het tarief waartegen dit belast zou moeten worden, is volstrekt onduidelijk. Veldhuijzen komt vervolgens met een constructieve tip voor aan vennootschapsbelasting onderworpen lichamen: de innovatiebox. De fiscus zal niet kunnen ontkennen dat Bitcoin innovatief is. Dit houdt in dat winsten gemaakt op Bitcoins zakelijk gezien tegen een effectief tarief van 5% belast kunnen worden. Na enige voor de hand liggende discussies met de Belastingdienst zal dit uitkomen op een tarief van ongeveer 10 procent, zo belooft Veldhuijzen ons. In het verlengde van de innovatiebox zijn er volgens Veldhuijzen voordelen te behalen door middel van aftrekposten voor investeringen en loonbelastingssubsidies op het gebied van onderzoek en ontwikkeling.

5.2 Omzetbelasting

Mr. E. van Goor

Na het vurige en onderhoudende betoog van Marnix Veldhuijzen kruipt zijn collega Esteban van Goor^[14] achter zijn laptop vandaan, iets wat tot dan toe voor de aanwezigen in de zaal als onmogelijk werd beschouwd. Gelukkig opent Van Goor met de wijze woorden dat we eindelijk zijn toegekomen aan de ware Koningin der belastingen: de omzetbelasting. En ik kan niet anders dan met hem eens zijn dat Bitcoin laat zien dat de omzetbelasting een ware parel is binnen het systeem der belastingen.

Na een korte introductie van de inhoud van de omzetbelasting sluit Van Goor zich meteen aan bij de kernvraag van de (inmiddels) avond door te stellen dat “geld” niets is voor de BTW. De omzetbelasting is immers een heffing op verbruik. Een betaalmiddel kan niet worden verbruikt, maar enkel besteed. Of zoals de A-G in de zaak Granton Advertising stelt:

“Over de overdracht van geld als zodanig wordt, zoals algemeen wordt erkend, (...) geen btw geheven, want het gaat slechts om de tegenprestatie van een belaste handeling, hetzij omdat het daarbij noch om een goederenlevering noch om een dienst in de zin van artikel 2, punt 1, van de Zesde richtlijn gaat, hetzij omdat de overdracht van geld op grond van artikel 13, B, sub d, punt 4, van de Zesde richtlijn niet belastbaar is.”^[15]

Daarnaast zou het betrekken van geld in de heffing van de omzetbelasting leiden tot de onwenselijke situatie dat eenieder die regelmatig betalingen uitvoert, kwalificeert als ondernemer voor de omzetbelasting (hier komt J. Kamminga later op de avond kort op terug). Bovendien zou volgens Wolf, om een opmerking uit een artikel van zijn hand te citeren, een Droste-effect optreden waarbij iedere prijs een prestatie vormt met de oorspronkelijke prestatie als prijs en vervolgens deze laatste prijs als prestatie met de oorspronkelijke prijs als prijs en zo verder.^[16]

Na deze BTW-introductie haalt Van Goor het Europeesrechtelijke karakter van de BTW aan en stelt dat de Europese BTW-regelgeving (evenals in mijn ogen bijna iedere andere wetgeving) altijd achterloopt bij de technologische ontwikkelingen.^[17] Het gevolg is dat de Bitcoin niet is opgenomen in de definities van de financiële vrijstelling van art. 135 BTW-richtlijn.^[18] Bovendien kan de Bitcoin ook

niet in een van die definities gelezen worden aangezien vrijstellingen in de BTW strikt moeten worden uitgelegd. De vraag is wat hiervan de gevolgen zijn. Hoe moet de Bitcoin nu precies gekwalificeerd worden voor de BTW? Moet de Bitcoin belast worden met BTW aangezien van een vrijstelling geen sprake kan zijn? Of is de Bitcoin geld waardoor het niets is voor de BTW?

Hier ligt volgens Van Goor een kans voor de nationale wetgever. Een kans die de Engelse Belastingdienst heeft gepakt en de Nederlandse Minister heeft laten lopen bij zijn antwoord op de reeds genoemde Kamervragen. In een publicatie van de Engelse Belastingdienst^[19] is er voor gekozen om de BTW-praktijk handvatten te bieden voor de eerder genoemde kwalificatieproblemen van de Bitcoin. De Engelse fiscus stelt dat de Bitcoin voor BTW-doeleinden als volgt behandeld moet worden:

- “income received from Bitcoin mining activities will generally be outside the scope of VAT on the basis that the activity does not constitute an economic
- activity for VAT purposes because there is an insufficient link between any services provided and any consideration received;
- income received by miners for other activities, such as for the provision of services in connection with the verification of specific transactions for which specific charges are made, will be exempt from VAT under Article 135(1)(d) of the EU VAT Directive as falling within the definition of ‘transactions, including negotiation, concerning deposit and current accounts, payments, transfers, debts, cheques and other negotiable instruments’;
- when Bitcoin is exchanged for Sterling or for foreign currencies, such as Euros or Dollars, no VAT will be due on the value of the Bitcoins themselves;
- charges (in whatever form) made over and above the value of the Bitcoin for arranging or carrying out any transactions in Bitcoin will be exempt from VAT under Article 135(1)(d) as outlined at 2 above.

However, in all instances, VAT will be due in the normal way from suppliers of any goods or services sold in exchange for Bitcoin or other similar cryptocurrency. The value of the supply of goods or services on which VAT is due will be the sterling value of the cryptocurrency at the point the transaction takes place.”

Hoewel Van Goor aangeeft dat dit een zeer praktische oplossing is, geeft hij ook toe dat er theoretisch gezien nogal wat haken en ogen aan deze opvatting zitten. In dit kader verwijst ik naar de bijdrage van mr. R. van de Berg (de volgende spreker) in het Weekblad voor Fiscaal Recht van april vorig jaar.^[20]

In juni 2013 gaf de Minister antwoord op Kamervragen inzake de Bitcoin.^[21] Zijn antwoorden — Bitcoin is geen geld (in de zin van de Wet op het financieel toezicht) en de inkomsten behaald uit Bitcoin zijn belastbaar — zijn begrijpelijk. Voor de praktijk was het volgens Van Goor wenselijk geweest wanneer de minister, evenals zijn Britse collega's, praktische oplossingen had geboden om met de problemen rond de Bitcoin om te gaan. Volgens Van Goor duidelijk een gemiste kans, die tot op heden niet is hersteld. Ondanks alles eindigt Van Goor met de profetische woorden dat de BTW wel eens de “Game changer” kan zijn voor de Bitcoin. Immers, als er BTW betaald moet gaan worden over de Bitcoin, kan het wel eens heel snel afgelopen zijn met de Bitcoin.

Mr. R. van de Berg^[22]

Na deze inhoudelijke behandeling en de kwalificatie van de Bitcoin door overheden is het de beurt aan Roger van de Berg. Hij schetst een scenario waarin de Bitcoin geen geld is. Het gevolg is dat iedere handeling met Bitcoins belast is. Dit betekent dat voor eenieder die Bitcoins gebruikt de verplichting bestaat om facturen uit te reiken, aangifte te doen, administratie bij te houden etc. Dit is volgens hem ondenkbaar.

Het tweede scenario dat Van de Berg schetst is ingegeven door de verschillende behandeling van de

Bitcoin door de lidstaten. Het Verenigd Koninkrijk zal de Bitcoin vrijstellen, Frankrijk en Italië zitten op belastingen. Het logische gevolg is dat er constructies opgezet worden waarbij in het ene land Bitcoins gemined zullen worden en vervolgens naar het andere land “vervoerd” zullen worden. De vraag is wat dan de maatstaf van heffing is. Kortom, tal van problemen die zullen ontstaan wanneer de Bitcoin niet aangemerkt zal worden als geld.

Wat is dan wel wenselijk? Van de Berg zou kiezen voor een Europese vrijstelling die ziet op de Bitcoin. Deze vrijstelling zou ingericht moeten worden op basis van de gedachte dat de Bitcoin een betaalmiddel is. Een lichtpuntje op dit gebied is volgens hem een Zweedse zaak die op dit moment aanhangig is bij het Hof van Justitie waarin de vraag wordt gesteld of er BTW moet worden geheven over handelingen in de vorm van de aankoop en verkoop van Bitcoins. Mocht dit zo zijn, dan is de volgende vraag of deze belastbare handeling onder een van de vrijstellingen van art. 135 lid 1 sub d, e of f BTW-richtlijn valt.^[23] Het enige probleem van deze zaak kan volgens hem zijn dat het niet de volledige lading dekt en alsnog ruimte over laat aangezien er wordt gevraagd of de Bitcoin onder één specifieke vrijstelling valt, en niet of de Bitcoin an sich vrijgesteld moet worden.

Van de Berg vervolgt met een praktisch advies hoe ondernemingen die met de Bitcoin werken de fiscus moeten benaderen. Hij stelt dat ondernemingen vooruitstrevend moeten handelen in hun relatie met de Belastingdienst. Zorg ervoor dat je in discussie gaat in plaats van af te wachten. Hierna sluit hij af met de wijze woorden dat de Europese Commissie haar verantwoordelijkheid moet pakken en met eenduidige regelgeving moet komen. Hiermee zou de EU de kweekvijver kunnen zijn voor de rest van de wereld op het gebied van de Bitcoin, zoals het dat ook is geweest op het gebied van de BTW zelf.

6 Ministerie van Financiën

Het laatste woord is aan Jakob Kamminga, werkzaam op het Ministerie van Financiën, cluster fiscaliteit. Inmiddels nadert het einde van de avond waardoor de laatste sprekers in tijdgebrek komen. Kamminga besluit daarom alleen zijn hoofdpunten te behandelen.

Hij benadrukt dat de uitkomst van de Europese discussie op het gebied van de Bitcoin ertoe leidt dat lidstaten verschillend denken over deze virtuele munt. Dit is volgens hem de reden dat het BTW-comité nog niet met een potentiële oplossing is gekomen. Hier is namelijk unanimité van de lidstaten voor nodig. Om dezelfde reden is postbezorging nog geen belaste dienst en is er nog geen speciale financiële richtlijn.

Kamminga weet te melden dat de Europese Commissie binnenkort met een guideline komt ten aanzien van Bitcoins. Ondanks dat dit slechts een mening is van de commissie, mogen lidstaten wel op dit stuk schieten.

Hij vervolgt met het schetsen van het denkkader omtrent de Bitcoin en de BTW en stelt dat binnen de BTW alleen prestaties van ondernemers belastbaar zijn bij consumptie of verbruik. Daarnaast herhaalt hij het standpunt van de minister dat de Bitcoin geen geld is voor de BTW. Er is binnen de BTW echter ook nog zoiets als ruilhandel. Is betaling met de Bitcoin dan zo aan te merken? Hier wil Kamminga graag met een kwinkslag vanaf komen door te stellen dat het ministerie dit wel erg onwenselijk vindt omdat dat iedere betaler met Bitcoin een ondernemer zou maken wat de staat enorm veel geld gaat kosten. Kamminga herinnert het publiek aan de zaak Fuchs en krijgt hiermee de BTW-kenners aan het lachen door te melden dat dit bij de Belastingdienst tot de nodige slapeloze nachten heeft geleid.

Vervolgens bespreekt Kamminga hoe het ministerie de Bitcoin dan wel ziet: een betaling met Bitcoin is gelijk aan een BTW betaling. Dit houdt in dat de betaling gewoon een vergoeding is die belast wordt in Euro's. De Bitcoin op zichzelf blijft echter niets. De uitgifte en het houden hiervan is niet belast. Volgens Kamminga zien de arresten Harnas & Helm en Wellcome Trust direct op deze situatie.^[24] Het houden van Bitcoins is dus geen economische activiteit voor de BTW zo lang dit houden het karakter van enkel vermogensbeheer niet te boven gaat. De aanhangige zaak Hedqvist zal eventueel meer duidelijkheid op dit punt kunnen verschaffen.

Wegens tijdgebrek komt Kamminga aan een verdere behandeling niet toe. Toch komt hij nog met een pakkende uitsmijter en weet hij te melden dat het Ministerie van Financiën voornemens is om met beleid te komen ten aanzien

7Slot

Tijdens deze ZIFO-debatmiddag zijn diverse aspecten van het fenomeen Bitcoin besproken door de spelers op het speelveld van de huidige digitale economie. De sprekers hebben allen gemeen dat zij het niet duidelijk vinden hoe de Bitcoin nu precies gekwalificeerd moet worden. De meest gangbare vergelijking is toch wel of Bitcoin geld is in de zin van traditioneel geld. Interessant, omdat het al dan niet kwalificeren van de Bitcoin als geld op verschillende gebieden tot positieve en negatieve gevolgen kan leiden. Ik waag me niet aan een kwalificatie van de Bitcoin (al heb ik als BTW-er wel een voorkeur) maar sluit me graag aan bij de woorden van Boersma wanneer hij spreekt over de “Deadlock” waar de Bitcoin in verkeert. De Bitcoin past helemaal in het plaatje van andere hedendaagse “disruptors”, zoals Uber en Airbnb waarbij particulieren optreden als taxi- en kamerverhuurondernemers. Het huidige juridische en fiscale systeem is totaal niet ingesteld op de technologische ontwikkelingen die leiden tot het zogenoemde “internet of things”. Het gevolg is dat autoriteiten reageren zoals ze moeten — door verboden en blokkades op te werpen — in plaats van hoe ze kunnen. Wanneer regelgevers namelijk disruptors zoals de Bitcoin, Uber en Airbnb de ruimte geeft en belemmeringen die de ontwikkeling ervan tegenhouden wegneemt, kunnen in mijn ogen pas alle voordelen die bijvoorbeeld Bitcoin biedt tot wasdom komen. De ervaring leert echter dat dit geen gemakkelijke opgave is.

De debatmiddag had afgesloten moeten worden met een aantal pakkende stellingen onder leiding van J. Baukema^[25], inzake de Bitcoin die tot een discussie met het publiek had moeten leiden. Door tijdgebrek bleef de discussie jammer genoeg beperkt. Ter leering ende vermaeck bied ik u alsnog de stellingen:

Stelling I: Bitcoin en andere virtuele valuta zijn een hype en zullen op termijn geen stand houden als “betaalmiddel”.

Stelling II: Virtuele valuta brengen veel risico’s met zich mee. Onder toezicht staande instellingen moeten daarom voorkomen op enigerlei wijze betrokken te raken bij Bitcoin-ondernemingen.

Stelling III: Ondernemingen die diensten rond virtuele valuta leveren, moeten onder financieel toezicht (Wft en/of Wwft) gaan vallen.

Stelling IV: Er is onduidelijkheid over veel juridische aspecten van (dienstverlening rond) virtuele valuta. Nederland mist hierdoor een kans voorop te lopen als “financieel innovatieland”.

Voetnoten

Voetnoten

- [1] Belastingadviseur (Indirect Tax) bij EY en oud-student van de Master Fiscaal Recht aan de VU Amsterdam.
- [2] Prof. dr. R.A. Wolf is verbonden aan Baker & McKenzie Amsterdam en bijzonder hoogleraar indirecte belastingen aan de VU Amsterdam.
- [3] www.innopay.com.
- [4] <https://en.bitcoin.it/wiki/Wallet>.
- [5] Accepteren Bitcoin: www.thuisbezorgd.nl/klantenservice-consument-onderwerp-betalen.
- [6] Prof. mr. W.A.K. Rank is verbonden aan NautaDutilh te Amsterdam en is hoogleraar Financieel recht aan de Universiteit van Leiden.
- [7] Rb. Overijssel 14 mei 2014, ECLI:NL:RBOVE:2014:266.
- [8] R.o. 4.9.
- [9] Aanhangsel *Handelingen II* 2013/14, 830.
- [10] www.dnb.nl/nieuws/nieuwsoverzicht-en-archief/dnbulletin-2014/dnb307263.jsp.
- [11] Al lijkt de koers op het moment van schrijven enigszins te stabiliseren, www.bitcoinspot.nl/menu-wisselkoersen/bitcoin-wisselkoers-euro.html.
- [12] <http://financieel.infonu.nl/geld/147005-met-bitcoins-betalen-bij-microsoft-en-xbox.html>.
- [13] Marnix Veldhuijzen is verbonden aan Baker & McKenzie Amsterdam.

- [14] Esteban van Goor is verbonden aan Baker & McKenzie Amsterdam.
- [15] Conclusie A-G HvJ EU 25 oktober 2013, nr. C-461/12 (Granton Advertising), *NtFR* 2014/432, punt 41.
- [16] R.A. Wolf, 'Betalen; een hele prestatie?', *NtFR_B* 2014/7.
- [17] Hierbij springt de zaak K Oy (C-219/13) *V-N* 2014/47.19 direct in het oog, met name r.o. 30.
- [18] Definities als 'legal tender' (art. 135 lid 1 sub d), 'debts' and 'negotiable instruments' (art. 135 lid 1 sub e) and 'securities' (art. 135 lid 1 sub f).
- [19] Revenue & Customs Brief 09/14.
- [20] R. van de Berg, 'Bitcoins, cryptovaluta's en BTW — tijd voor een "peer-to-peer" oplossing?', *WFR* 2014/588.
- [21] Aanhangsel *Handelingen II* 2013/14, 830.
- [22] Roger van de Berg is verbonden aan Baker & McKenzie Amsterdam.
- [23] HvJ, nr. C-264/14 (*Hedqvist*).
- [24] HvJ EG 6 februari 1997, nr. C-80/95 (*Harnas & Helm*) en HvJ EG 20 juni 1996, nr. C-155/94 (*Wellcome Trust*).
- [25] Mr. Jelmer Baukema is verbonden aan VanDoorne advocaten te Amsterdam. Zie ook: J. Baukema, 'Bitcoin: een (ongereguleerd) betaalmiddel van de toekomst?', *Tijdschrift voor Financieel Recht* 2013. p. 411-418.